

TÜRK DENİZ TARİHİ İLE İLGİLİ BELGELER Hİ n. İSPANYA, KUZEY AFRIKA VE BARBAROS HAYRETTİN PAŞA*

*Prof. Dr. Muzaffer ARIKAN- Paulino TOLEDO**.*

23. BELGE

Sunduğumuz bu belge, Oruç Reis'in ölümü ile ilgili elimizde bulunan tek resmi belgedir. Bunun için belgenin dikkatle incelenmesi gerekir. Çünkü belge, ansiklopedi sınıfından bazı yapıtlarda yer alan ve zamanla tekrarlanan hataların düzeltilmesine imkân vermektedir. Osmanlı kaynaklarında Oruç Reis'in şehadetine ilişkin hemen hemen hiç bir şey yoktur. Diğer yandan, HAYRETTİN PAŞANIN HATIRALARI gibi duygusal eserler de tarihî gerçeği gerektirdiği şekilde aksettirmemektedir. Buna mukabil bu Kraliyet imtiyaz belgesi, belgede de bahsedildiği gibi, Kraliyet'e "sunulan belgeler ve diğer gerçek tanıklardan" sağlanan bilgilere dayanılarak hazırlanmıştır. Burada şunu ifade edebiliriz ki, İspanya ile ilişkili olaylarda Türk ve İspanyol kaynakların müstereken kullanmak o olayların aydınlatılmasında zorunludur. Üstelik, İspanyol arşivleri Türk-İspanyol ilişkileri dışında Osmanlı İmparatorluğu'nun özellikle denizcilik tarihi, Avrupa ve Kuzey Afrika ilişkilerine ait pek çok belge ihtiva etmektedir. Barbaros'un seferlerini ise, herhalde en yakından, İspanyol arşiv belgelerinden takip edebiliriz. Bu şöhretli denizcimiz hakkında arşivlerimizde şimdilik maalesef fazla belgeye rastlanmamıştır.

* Bu yazının ilk ikisi OTANTIN 1. ve 2. sayılarında yayınlanmıştır.

** Prof. Dr. Muzaffer Arkan, Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi öğretim Üyesi.

Paulino Toledo, Osorno Yüksek Enstitüsü (Şili),

İMPARATOR (V. CARLOS) TARAFINDAN TEĞMEN
GARCIA FERNANDEZ DE LA PLAZA'NIN ARMASINA BARBAROS
'UN RESİM VE SİMGELERİNİ İŞLEME İMTİYAZININ
VERİLMESİ KARARI.

(Madrid Kraliyet Tarih akademisi Kütüphanesi, E.144, s. 193)

KRALİYET İMTİYAZI

Kraliçe Juana, oğlu Carlos, vs.¹

Diğer vasallarının ders almaları amacıyla, iyi ve sadıkane hizmet gören, görevine düşkün tebaa ve kullarını ödüllendirerek onurlandırmak ve yüceltmek, kral ve prenslerin her zaman yapmaları gereken bir iştir. Bu prensiplere dayanarak, *Tremesen*², *Tunus ve Cezayir* 'in Mağripli krallarını devirerek, kendisini hükümdar ilân eden ve bu ülkeleri zulüm içinde yöneten Barbaros'a karşı bu yılın başında³, tebaa ve mütteliklerimiz olan bu kralların topraklarını kendilerine iade etmek amacıyla teşkil ederek *Tremesen* Krallığına gönderdiğimiz donanmamızda sadıkane verdiğiniz paha biçilmez hizmetlerinizi ödüllendirmek için, Tann ve Krallığımız adına *Asturias* Prensiği *Tineo* kasabası doğumlu ve Kaptan *Diego de Andrada* 'nın bölüğünde Teğmen olarak görevli Siz *Garcia Fernandez de la Plaza* 'ya; *Barbaros* 'un portresi, alemi, kılıcı, sancağı ve diğer beş Türk portresi ile bezenmiş kırmızı bir arma taşıma hakkını, bu belge ile veriyoruz. Bu armaya aşağıda belirtilen olaylar nedeniyle lâyık görüldünüz; Yaklaşık altı ay önce *Tremesen* kenti kalesine sığınarak kendisini müdafaa eden *Barbaros* , şiddetli çatışmalar sırasında kalede meydana gelen büyük tahribatve zayıat nedeniyle, kaleyi muhasara eden donanmamız askerleri tarafından yakalanmak veya öldürülmek korkusuyla yanına bir kaç Türk ve Mağripli'yi ala-

1. Bu Kraliyet imtiyaz belgesinin baş ve son kısmı maalesef kaybolmuştur. Bu nedenle belgenin tarihi tespit edilememiştir. Ancak *Tremesen* seferi Ocak 1518 tarihinde yapıldığına göre adı geçen tarihten 7-8 ay sonra, yani 1518 yılının Ağustos veya Eylül aylarında verilmiş olmalıdır. *Haedo* tarafından *Barbaros* 'un ölüm tarihi (A. Fillias, *L'Algérie Ancienne et Moderne*, s. 11) 1518 Ağustosunda verildiği gözönüne alınacak olursa belgenin yine Ağustos veya Eylül aylarında verilmiş olması gerekir ki bu da bizim tahminimizi doğrulamaktadır.

2. İspanyollar tarafından *Tremesen* olarak adlandırılan şehir Araplar *Tlmsan*, Mağribiler *Tilmas*, Fransız ve Türkler ise *Tlemcen* (Tlemcen) şeklini kullanmaktadırlar. Meşhur coğrafyacı *idrisi* ise şehrin adını *Tremesen* şeklinde kaydetmektedir. Fevzi Kurtoglu'nun *Barbaros Hayrettin Paşa* adlı eserinde (İstanbul, Sebati Matbaası, 1935; s. 219) bu kentin adı *Telmesan* olarak geçmektedir.

3. Ocak 1518.

rak gece karanlığında kaleyi terk ederek kaçtı. Ancak, Siz her zamanki hizmet anlayışı ve özverinizle emrinizde bulunan askerlerin bir kısmı ile her türlü zorluk ve tehlikeleri göze alarak, *Tremesen* kentine yirmi üç fersah⁴ mesafede *Duqudu* Krallığının *Menecete*⁵ adı verilen sıradağlarına kadar *Barbaros* 'u takip ederek ona yetiştiniz. Burada O, sizinle birlikte gelen kırk beş Hıristiyanı görerek, yanındaki otuz kadar tüfekçi Türk ve bazı Magriplilerle bir ağıla sığınıp savunmaya geçti. Fakat Siz, bu krallıklarda *Barbaros* 'un yaptığı zulüm ve yağmalan hatırlayarak, Ondan dehşetle ürken on beş binden fazla yerli halktan hiçbir yardım beklemeden, yanınızdaki kırk beş Hıristiyanla saldırıp ağılı ele geçirdiniz. Bundan başka, Savaş Şurasında bize sunulan belgeler ve diğer gerçek tanıklardan saldırıya ilk geçen askerin siz olduğunuz ve askerlerinizle *Barbaros* 'un saklandığı yerde Onunla göğüs göğüse savaşarak, Onu ve onun yardımına koşan bazı Türkleri de öldürdüğünüz tespit olundu. Bu yüzden, Size, oğullarınıza, torunlarınıza ve soyunuzdan gelen herkese ebediyen, amblemlerinizde, evlerinizde, kapılarınızda, silâhlarınızda, istediğiniz ve uygun gördüğünüz her yerde ve her zaman size lâyük görülen bu armayı kullanma ve taşıma hakkını veriyoruz.

NOT:

Ölümü ve öldürüldüğü yer hakkında pek az şey bilinen Oruç Reis'in bu trajik sonu ile ilgili iki önemli kaynaktan yaptığımız çevirileri de burada vermek istiyoruz.

KRONİST PRUDENCIO DE SANDOVAL 'A GÖRE BARBAROS 'UN ÖLÜMÜ.

"Barbaros, bütün mücevher ve takılarını alarak kalenin gizli bir kapısından kaçtı. İspanyollar, bunu öğrenir öğrenmez, *Barbaros* 'un yanındaki hazinesini ele geçirmek arzusuyla Onun peşine düştüler. .. Takip esnasında, yorgunluk ve susuzluktan bitkin bir hale gelen *Barbaros*, etrafı taş yığınları ile sur şeklinde çevrili bir keçi ağılına sığındı. Orada hâlâ Onu terk etmeyip yanında kalan sadık adamları ile savunmaya geçerek, görülmemiş bir cüret ve cesaretle İspanyollara karşı savaştı. Ancak, sonunda, Onu bir teber darbesiyle yere düşüren *Garcia de Tineo* üstüne atlayarak başını kesti (1518)" (PRUDENCIO DE SANDOVAL, *Historia de la Vida y Hechos del Emperador Carlos V*, biblioteca de Autores Espanoles,

4. yaklaşık 128 km.

5. *Menecete*, ispanyol telaffuzuna göre yazılmış Arapça bir kelime olması nedeni ile yerinin tespitinde güçlük çekilmiştir. Bkz. *Atlas Vida-Lablache*, s. 78-79.

Madrid, 1955, I. Cilt, s. 100-101; ACHÏLLE FÏLLIAS, *L'Algérie Ancienne et Moderne*, Hachette&Cie., Alger-Paris 1875, s. 11.)

KRONİST FRANCİSCO LOPEZ DE GOMARA TA*** GÖRE BARBAROS'UN ÖLÜMÜ.

"*Martin de Ar göte*, Kral *Muley Abdalla (Ebu Hamu Abdullah)* 'ya yardım ederek ona eski durumunu iade etmek ve bunun için ya *Barbaros* 'u yakalamak ya da bu krallıklardan uzaklaştırmak amacıyla, *Tremesen* 'e harekete karar verdi. *Martin de Argote* 'nin Kral *Muley Abdullah* 'in yanına gelmesi ve kentin ona teslim olması *Barbaros* 'un Meşveret Meclisi binasına sığınmasına neden oldu.

Burada epey zaman kuşatılmış kalan, bu kadar büyük tehlike karşısında hiç bir yardım gelemeyeceğini düşünen *Barbaros*, yeni kuvvetler getirmek, *Tremesen* kentini tekrar ele geçirmek, *Abdullah* ve *Argote* 'ye karşı yeniden daha iyi şartlarla savaşmak, ve her ne pahasına olursa olsun Meşveret Mevlisi binasında sıkışıp kalmış askerlerini kurtarmak amacıyla, en iyi arkadaşı *Benalcade (Bin el-Kadı)* ile gizlice kaçmayı tasarladılar ve bunu sağlamak amacıyla bütün askerlerinin yerlerinde kalmalarına ve Meşveret Meclisini savunmaya devam ederek sonuna kadar dayanmalarına karar verdiler. Bunu gerçekleştirmek için düşmanların bulunduğu yerin arkasındaki Meşveret Meclisi Sarayı surunda bir delik açtılar. Sonra, en değerli eşyaları yanlarına alarak en sadık adamlarıyla geçenin ilk saatlerinde kaçtılar. Ancak, *Barbaros* 'un kaçtığı haberi İspanyol cepnesinde kısa zamanda öğrenildi. Bunun üzerine hemen, Kral *Abdullah* ve *Martin de Arçote* İspanyol ve Mağripli piyade ve süvari kuvvetleriyle *Barbaros* 'u takibe başladılar. O sırada, Mağripliler, *Barbaros* 'un daha çabuk yakalanabilmesi için, atlan olmayan Hıristiyan İspanyolları atlarının terkisine aldılar. Geç saatlerde onlara ulaşabildiler. *Bin el-Kadı* İspanyol sancaklarını görünce hemen kaçtı, fakat *Barbaros*, *Bin el-Kadı* 'mn kaçmasına rağmen, moralini bozmadan yoluna devam etti. *Barbaros*; Hıristiyanların tamahkârlıklarını düşünerek, kendisini kurtarmak ve İspanyolların hareketlerini geciktirmek amacıyla yanındaki mücevherleri yola dökmeye başladı. Niyeti, İspanyolları bu suretle durdurup kaçabilmektir. Bu olay, *Barbaros* 'un ne kadar kurnaz olduğunu, güç durumlarda ve tehlike anında insanların neler yapabileceklerini göstermektedir.

*** Adı geçen Gomara'nın BARBAROSLAR KRONİĞİ tarafımızdan yayına hazırlanmaktadır.

Fakat bu kurnazlık, *Barbaros* 'un düşündüğü şekilde sonuçlanmadı; çünkü İspanyol ve Mağripliler her ne pahasına olursa olsun Ona yetismeye çalışıyorlardı. Sonunda, elli kadar İspanyol ve Mağripli süvari ona eriştiler. *Barbaros* attan atlayarak onunla birlikte gelen kırk beş kadar Türk ile, ufak bir koruluk ortasındaki bir keçi ağılına sığındı. Burada kılıcını elden bırakmadan büyük bir cesaretle, uzun zaman mücadele etti. Nihayet, Kaptan *Diego de Andrada* 'nın birliğinden teğmen *Garcia de Tineo* bir teberli mızrak darbesiyle onu ağır surette yaraladı. *Barbaros* 'un yaralanarak yere düşmesi yanındaki adamlarının yılgınlığına ve dağılmalarına neden oldu. Bundan yararlanan teğmen, hemen ağıla girerek *Barbaros* 'un başını kesti. Daha sonra da *Barbaros* 'un başını teberin uçunda takarak *Oran* 'a hareket etti. Bu haberi alanı *Martin de Argote* ve *Oran* 'daki bütün Hıristiyanlar kiliseye giderek Ulu Tann'ya teşekkür edip şükran duasında bulundular. Ertesi gün teğmen ve askerleri *Oran* 'a geldikten sonra yine, kilisede ayinler tekrarlanarak kentte büyük şenlikler yapıldı. Bu suretle, *Barbaros* 'un kötülüklerle dolu hayatı son bulmuş oldu". (*Memorial Histórico Español: Colección de Documentos, Opúsculos y antiaüedades*. La Real Academia de la Historia, C. VI, s. 376-378, Madrid 1853).

24, BELGE

Bu belge, Barbaros'un Akdeniz harekâtı dolayısıyla, İspanya'nın Kuzey Afrika'da bulunan topraklarını muhafaza edebilmek için içine düştüğü kritik durumu sergilemektedir. Diğer yandan, belge, Osmanlı devleti için, Batı Akdeniz çevresindeki ispanyol nüfuzunun yayılmasının önlenmesinde Barbaros'un ne kadar önemli bir unsur olduğunu ortaya koymaktadır. Aynı zamanda, İspanya'nın Cezayir'de ilgisiz ve isabetsiz bir politika uyguladığı anlaşılmaktadır. Bu, 1529'da Cezayir kalesinin Barbaros sayesinde Türklerin eline geçmesine yol açacaktır. Görüleceği üzere, ispanyol devleti tarafından İspanya'nın sahip olduğu Cezayir kalesinin bu dönemdeki stratejik ve jeopolitik önemine rağmen, Cezayir'i ve Afrika'daki topraklarını kurtarmak amacıyla düzenlenen bütün seferler geç ve yetersiz kalmıştır. Bu yüzden, İspanya'nın Kuzey Afrika'daki bütün toprakları tédricen elden çıkacaktır. Bu belgede yer alan çok önemli bir husus da İspanya İmparatoriçesinin devlet işlerine iştirakidir. Burada sadece İspanya'nın Afrika politikası'nda İmparatoriçe'nin oynadığı role işaret etmekle yetineceğiz. Bundan sonraki belge bu hususu daha teferruatlı ve açık bir şekilde ortaya koyacaktır.*

ARGEL (CEZAYİR) 'İN YARDIMINA KOŞMAK AMACIYLA İMPARATOR/UN (ŞARLKEN) İMPARATORİÇEYE 12 MAYIS 1529 TARİHLİ MEKTUBU.

(*Barutell Koleksiyonu, XXVI. Cilt, s. 85*)

Her şeye kadir, muhterem ve yüce İmparatoriçe ve Kraliçem olan çok sevdiğim eşime: *Cezayir* Kalesi'nin (*Peñan de Argel*) *Barbaros* tarafından muhasara edildiğini bildiren 8 Mayıs 1529 tarihli mektubunuzu okudum. Kalenin problemlerini en acil şekilde gidebilmek amacıyla aldığınız kararlar uygun görmekle birlikte, bu kararların daha çabuk ve kesin bir biçimde yerine getirilebilmesini sağlamak için kararlarınıza ilâveten;

- *Cezayir* 'e yardım ve mühimmat tedarik ederek götürmek üzere atanacak olan kimsenin savaş işlerinden de anlayan *Murcia* ve *Kartagena* Savcısı *Jorge Ruiz de Alarcon* 'un olmasına;

- *Cezayir* 'e hareket edecek olan üç yüz tonluk iki geminin yerine, *Kartagena* 'da Kraliyet Donanması hizmetinde görevli Cenevizli *M. F. Dominico de Fornari* 'nin toplarla donatılmış karakası ile Cenevizlilerden müsadere edilmiş diğer karakanın gitmelerine;

- Karar aldığınız üzere yeterli miktarda malzeme ve mühimmat ile birlikte, *Jorge Ruiz* 'in savaştan anlayan ve iyi tüfekçi olan iki yüz askerinin de yukarıda adı geçen iki karaka ile götürülmesine;

- İlk üç yüz tonluk iki gemi için ayrılan paranın iki karakaya tahsisi ve bu iki karakaca yapılabilecek olan diğer ekstra masrafların bundan düşünülmesine;

- *Málaga* 'da Donanma Genel Levazım Subayı olarak bulunan *Bari* Başpiskoposu'na, *Toledo* kentinden *Alonso de Baeza* vasıtasıyla, donanmamızın masraflarını karşılamak amacıyla gönderilecek olan 35 bin *duka* 'dan, adı geçen iki karakanın masrafları hariç, diğer masraflar için 7 bin *duka*'ya kadar harcama yetkisinin verilmesine;

- *Villena* Markizliği'nden donanmamız için asker toplayan *C. Beltran de la Cueva*, *Málaga* 'ya gitmedi ise, *Jorge Ruiz* tarafından götürülecek olan iki yüz askerinin götürülmeyerek, *Jorge Ruiz* yerine, *Cueva* 'mn iki karaka ile sefere çıkması ve sonra *Rosas* 'a dönmesine;

- *Cezayir* 'e gidecek olan malzeme ve mühimmatın gecikmeksinin taşınması için görevlendirilen kişilerin Sizden talimat almalarına ve nihayet,

- Vereceği hizmetler için *Jorge Ruiz* 'e, tarafınızdan ekstra bir ücret veya harcırah bağlanmasına karar verdim.

Aynı şekilde, askerlerin gemiye bindirilmeleri işinin hızlandırılması, donanmamızın mümkün olan en kısa zamanda hareket etmesi, düşmanın donanmamızı görür görmez *Cezayir* kalesi kuşatmasını kaldırmasını sağlamak amacıyla, gelgit dolayısıyla *Cezayir* rotasında meydana gelen akıntıdan da yararlanarak, bir an önce *Cezayir* 'e gidilebilmesi için, yukarıda adı geçen *Málaga* 'daki Başpiskopos'a ve donanmamızın Genel Kaptanı *Kont D. Hernando de Andrada* 'yada birer mektup yazıyorum.

Barselona 'da inşa edilmekte olan kadırgaların derhal denize indirilmeleri için tekrar talimat verdim. Tanrı kismet ederse, her gün bir kadırğa denize indirilebilecektir. Kadırgaların tümü veya çoğunluğu denize indirildikten sonra ihtiyaçlarımıza göre dağıtım yapıp, onlardan önemli bir bölümü de mutlaka *Kartagena* 'ya gönderilecektir. Bu konuda mümkün olan her şeyi yapıp, her türlü gayreti göstererek istediğiniz icraatta bulunabilirsiniz. Bu hususta burada (*Barselona*) ben de her türlü çabayı göstererek bu işlerle meşgul olacak bu amacı gerçekleştirmeye çalışacağım.

Tanrı kismet ederse, mektubunuzdaki diğer konulan ayrı bir mektupla yanıtlayacağım. Her şeye kadir, muhterem ve yüce İmparatoriçe ve Kraliçem ve çok sevdiğim eşimi Ulu Tann'ya emanet eder onu daima korumasını cenab-ı haktan dilerim. *Barselona*, 12 Mayıs 1529= Ben Kral.

25.BELGE

Bu belgede bir kez daha İspanya'nın Kuzey Afrika'daki topraklarının kritik durumuna şahit olmaktayız. Aynı zamanda, Batı Akdeniz'de İspanyol nüfuzunun korunması amacıyla, V. Carlos (Şadken) tarafından gerçekleştirilen büyük bir askeri seferberliğe de tanık oluyoruz. Belgede sözü edilen İspanyol İmparatorunun İtalya gezisi, İspanya'nın bu riskli Akdeniz politikasının yalnız bir işaretidir. Diğer yandan, Barbaros'un Cezayir kalesini zaptından sonra, Afri-

ka'yı tehdidi, Tlemsen kentini işgal edebileceği endişesine dönüştü. Bundan önceki belgede de ifadesini bulduğu gibi, Afrika işleri ile ilgili kararların tamamıyla İmparatoriçe'nin iradesine bırakıldığı burada daha açık bir şekilde görülmektedir. Son olarak, Kilise Devleti'nin, Toledo Başpiskoposluğu vasıtası ile Türklere karşı yapılan savaşta katılımına işaret etmeliyiz. İmparator'un Kilise Devleti'nin kadirga yardımını kabul etmemesi, bu dönemde Şarlıken ile Papalık arasındaki ilişkilerin gergin olduğunu ortaya koymaktadır.

TOLEDO BAŞPİSKOPOSUNUN KADIRGA YAPMA TEKLİFİ İLE BAŞKA KONULARI BELİRTEN İMPARATOR'UN İMPARATORİÇE'YE 27 TEMMUZ 1529 TARİHLİ MEKTUBU.

Muhterem, yüce ve her şeye kadir İmparatoriçe ve Kraliçem olan çok sevdiğim eşime: *Oran (Vahran)* ve diğer savaş işlerinden bahseden 11 ve 15 Mayıs 1529 tarihli mektuplarınızı aldım. Aynı zamanda, Savcı *Ronquillo* 'un *Mâlaga* 'dan gönderdiği 9 Mayıs 1529 tarihli mektubu vasıtasıyla; *Oran* 'a gidecek olan askerlerin hareket etmekte olduklarını; bu askerlerle *Oran* Savcısı'nın tanrı kısmet ederse, kentin savunma imkânlarını tanımlayabileceğini öğrendim. Gemim hazır ve hareket üzere olduğundan *Oran* kenti'nin korunması için gerekli olabilecek fazla asker miktarının tesbiti işi ile *Marki Comares* vasıtası ile *Tremesen* Kralı tarafından *Barbaros* 'a karşı hareket etmek amacıyla istenen 5 bin asker talebi işlerini size bırakıyorum.

Aleyhinde Kraliyet Konseyi'nden bir karar almasaydı, savaşın anlayan bir şövalye olarak *Afrika* 'da kâfirlere karşı düzenlenen seferlerde büyük hizmet vereceğinden emin olduğum *Per Afan de Ribera* 'ya verilmek üzere istediğiniz teşekkür mektubunu ilişikte gönderiyorum.

Cadiz ve Katargena için gereken asker sayısı ile ilgili kararlarınızı uygun görüyorum [...]

Toledo Başpiskoposu'nun kadirga yapma teklifini bize tekrar sunmasını memnuniyetle karşılıyorum. Başpiskopos'un bu iyi niyeti ve gayretleri için benim adıma kendisine teşekkür etmenizi istiyorum. Çünkü ihtiyaç halinde Başpiskopos'un teklif ve bahsini ettiği işler bize maddi bakımdan büyük masraf yükleyebilir. Fakat daha önce belirttiğim üzere, sahillerimizin korunma ve gözetilmesi için *İtalya* 'daki kadirgalarımızdan bir bölümünün buraya gönderilmesine karar verdim. Çünkü tecrübelerime dayanarak yeni kadirga-

lann hazırlanmaları işinin çok zaman alacağını biliyorum. Bu yüzden *İtalya* 'dan hazır kadırgaların gelmeleri daha uygun olup, kısa zamanda sahillerimize ulaşmış olacaklardır. Onun için adı geçen Başpiskoposu'un teklifini şimdilik kabul etmemenizi istiyorum [...]

Kâtibin *Pedro de Cuazola* , Efendimiz Ulu Tanrı yardımıyla *İtalya* 'ya benimle gelecektir. *Cuazola*, *İtalya* 'ya gidecek olan donanmamızın masrafları, tedariki ve diğer savaş işleri ile ilgili her şeyi bilir. Tecrübeli ve yetenekli bir kâtip olduğundan *Cenova* 'ya kadar benimle gelip, tekrar sizin hizmetine dönecektir. Çünkü o taraflarda (*İspanya*, *Afrika*) savaş çıkarsa sizin için çok faydalı ve gerekli olacaktır. İsteklerinize uyarak onun yerine mutemet olarak bu müddet zarfında hizmetinize *Andres Martinez de Ondarza* 'nın geçmesini emrettim.

Efendimiz Ulu Tanrı kısmet ederse, donanmamız hareket eder etmez Topçu Yüzbaşı Savcı *Herrera* 'nın, hizmetinize girmesini emredeceğim [...]**

Buraya (*Barselona*) hareket eden habercibaşımız *Mattico de Taxis* 'in Sizin yanınızda bulunması ve hizmet vermesine de karar verdim. Yukarıda dediğim gibi Ben yola çıkmak üzereyim. Muhterem, yüce ve her şeye kadir İmparatoriçe ve Kraliçem olan çok sevdiğim eşimin, daima Efendimiz Tann'nın emaneti altında olması dileği ile. *Barselona*, 27 Temmuz 1529= Ben Kral.

26. BELGE

İspanya Simancas Arşivi'nde yer alan bu önemli belgede iki konuya ilişkin çok önemli bilgiler bulunmaktadır. Bunlardan ilki, İspanyol kadırgaların düzenlenmesi ile ilgilidir. Bu konu hakkındaki bilgileri, Katip Çelebi'nin "Tuhtetü'l-Kibar fî Esfari'l Bihar" adlı eserindeki bilgilerle karşılaştırma imkânı bulabilmekteyiz. Bu belge, İspanyol kadırgaları ile ilgili her türlü malûmata sahiptir. Belgede, kadırğa mürettebatının yükümlülüklerinden, maaşlarından, beslenmelerinden, elde edilen ganimetin paylaşım esaslarına kadar her türlü bilgiler vardır. İkinci olarak, bu kadırğa talimatının hazırlanma nedeni, Türk tehdidi ve saldırılarından kaynaklanmaktadır. Çünkü bu dönemde Türk kadırgalarının Batı Akdeniz'deki faaliyetlerini nötr duruma getiremeyen İspanyol kadırgaları perişan ve etkisiz bir hale gelmişlerdir.

** [...] Belgenin Konu ile ilgili görülmeyen kısımlarının çevirisi yapılmamıştır.

Dört gemi pilotu (her biri 2 duka).....	8	"
Altı topçu (her biri 2,5 duka).....	15	Duka
Birrahip.....	1,5	"
Elli sekiz tüfekçi-asker (her biri 2 duka).....	116	"

Granada sahillerinin eski genel kaptanlarının raporlarında da belirtildiği üzere, her kadırganın bir kaptan ve 80 kişilik mürettebatının yemek masraflarını karşılamaları için yarım Duka ücret ve yüz librelük *kastilya* kentali üzerinden yarım kental de peksimet verilerek suretiyle ayda 40,5 Duka ve 40,5 kental peksimet verilecektir.

Yüz elli profesyonel kürekçi sayısına dahil olan bir *Alier* (kürekçi başı) ve iki *Procle* 'ye (kürekçi başı yamağı) yanm Duka ekstra ücret ödenecektir.

AYRICA: *Granada* sahillerinin eski Genel Kaptanlarının raporlarında kaydedildiği üzere, kadırgaların her birinde yüz elli esir kürekçi için ayda 45 Duka sarf edilecektir. Yani, her esir kürekçinin günlük yemek masrafı üç buçuk *Maravedi* artı yanm *Blanca* ⁹ olup ayda 122 buçuk *Maravedi* etmektedir. Bundan başka her esir kürekçiye verilen yanm kental peksimet de ayda 75kental tutmaktadır.

AYRICA: Esir kürekçi sağlanmadığı takdirde profesyonel kürekçilerin aylık ücreti bir Duka olacaktır. Aynı zamanda yemek masrafları olarak ayda ilâveten verilecek yanm Duka ile birlikte yanm kental peksimet tahsis edilecektir. Her kadırganın esir veya profesyonel kürekçi sayısı asla 150 kişiyi aşmayacak, profesyonel kürekçi yalnız esir kürekçilerin temini mümkün olmadığı zaman kullanılacaktır. Kürekçi sayısına bir *Alier* ve iki *Procle* dahil edilerek bunlara yanm Duka daha verilecektir.

AYRICA: Eski kadırga Genel Kaptanlarının raporlarında görüldüğü üzere Genel Kaptana, yemek masraflarına yardımcı olmak ve esir kürekçilerin şarap payını karşılamak amacıyla yılda 5.000

9. *Blanca*: Eski bir İspanyol para birimi olup bir *Maravedi* iki *Blanca* etmekte idi. Buna göre yarım *Blanca* bir *Maravedi*'nin çeyreğini teşkil etmektedir. Konunun daha iyi anlaşılabilmesi için eski İspanyol para birimlerinin karşılıkları aşağıda verilmiştir:

- 1 Duka = 11 Riyal (Real)
- 1 Riyal = 34 Maravedi
- 1 Maravedi = 2 Blanca
- 1 Duka = 374 maravedi

Maravedi tahsis edilecektir. Bu hesaba göre aylık olarak her kadırgaya 416,5 Maravedi dağıtılmış olacaktır.

AYRICA: Kadırgaların yelken iplerinin tamir edilmesi, küreklerinin bakılması, kürek çivilerinin değiştirilmesi, geminin ufak fenerleri, sürgüleri, vidalan, dümen parçalan ve su kesimi çizgilerinin üstündeki bütün tamirata, berberin aletleri ve hastalar için gerekli ilaçların gemide bulundurulması Kaptanın sorumluluğunda olacaktır. Ayrıca Kaptan, mürettebatın elbiseleri, yelkenlerin değiştirilmesi, barut ihtiyacının karşılanabilmesi için gerekli tedbirleri alacak ve geminin bütün ufak ihtiyaçlarını sağlamakla yükümlü olacaktır.

BAŞKACA: Kaptan, kadırganın bütün yelkenleri, serenleri, koruma ve savunma silahlarının hazır ve çalışır durumda olmaları sorumluluğunu tamamen yüklenecektir. Yani Kaptan, kadırgayı kendisine teslim edildiği şekilde iade edecek ve varsa noksanları kazancından düşürülecektir. Bu ve bir önceki bölümdeki muhtemel masrafları karşılamak üzere Kaptana, ayda 27,5 Duka (10.312,5 Maravedi) verilecek, bundan başka hiçbir talepte bulunmayacaktır.

AYRICA: Kadırgaların su kesimi çizgisi altında kalan kısmının yağlanması için her kadırgaya 3,33 Kastilya kentali içyağı tahsis edilecektir.

Bu raporun yazıldığı günden itibaren adı geçen Kaptan *Portuondo* 'nun kadırga Genel Kaptanı olarak hizmet gördüğü sürece yıllık ücreti, eskiden *Granada* Krallığı sahillerinde görevli 4 Kraliyet kadırgasının Genel Kaptanının ücretine eşit yani 250 bin Maravedi olacaktır.

BAŞKACA: *Granada* sahillerinin gözetilmesi *Granada* sahilleri ve *Berberi* sahilleri olmak üzere iki cephe halinde yapılacaktır. Daha başanlı olabilmemiz için sözedilen Kaptan *Portuondo* 'nun 8 kadırgasına yardım, haberleşme, koy ve sahil durumu tesbitinin yapılması amacıyla ilave olarak 13 oturaklı 2 brik (iki direkli yelkenli gemi) tahsisini emrediyorum¹⁰. Her brik'in mürettebatı bir sivil kap-

10. Bu resmi belgeye göre bu konuda *Türk Ansiklopedisi* 'nde verilen bilgilerin düzeltilmesi gerekmektedir: "Aydın Reis, Fransa ve İspanya kıyılarına vurup bir çok da Endüslü müslümanı aldıktan sonra dönerlerken Balear adalarının güneyindeki Formentera önünde Amiral Portondo'nun büyük 7 kalyonu ile çarpıştılar. Hepsini zaptettiler ve başta amiral olmak üzere binlerce İspanyolu kılıçtan geçirdiler" (*Türk Ansiklopedisi*, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1971, Cilt XIX, s. 117).

bu iki kişinin bu işi mürettebattan bazılarına öğretmelerini sağlayacaktır.

AYRICA: Genel Kaptan, 8 kadirganın ve iki brik'in 156 kental peksimeti ve 3,33 kental içyağını temin etmeyi üstlenmiş bulunan mubayaaların bunları vaktinde tedarik edememeleri halinde, değişik yerlerden levazımcıların kefaleti ile ihtiyaçlarını karşılayabilecektir. Bunun için sarfettiği para, kadirga ve briklerin mürettebatının ücretleri devletçe ödendiği esnada alacaklılara verilecektir.

BUNUN İÇİNDİR Kİ: Bu raporda yazıldığı gibi Kaptan *Portuondo* 'ya karşı yükümlülüklerinizi yerine getirmenizi, zikredilen masraflar için yukarıda kaydedilen miktarları *Portuondo* veya yetkili kılınana ödemenizi (mutemetlere) emretmekteyim. Unutmamalısınız ki bu paralar, yalnız Kaptan *Portuondo* 'nun 8 kadirga ve 2 brikin Genel Kaptanlık görevini yüklendiği andan itibaren ödenmeye başlanacaktır. Her ödeme yalnız bu raporda belirlenen miktarlara göre yapılacaktır. Çünkü, konuyla ilgili şu ana kadar hazırlanmış olan bundan önceki raporlar şu andan itibaren hükümsüzdür. Kadirgaların levazımcısı ya da levazımcıları adı geçen Genel Kaptanın bundan sonra yapacağı işleri dikkatle takip etmeleri ve bu rapordaki talimat doğrultusunda hareket etmesini sağlamaları gerekmektedir. *Cenova*, 21 Ağustos 1529 = Majestemiz Kralın emri gereği ben *Pedro de Cuazola*.

27. BELGE

7529 yılı yaz seferlerini düzenleyen Aydın Reis, İspanyol Kadirga Genel Kaptanı Rodrigo de Portuondo'nun filosu ile Formentera adası yakınlarında karşı karşıya geldi. Olay ile ilgili bu belgede iki nokta dikkatimizi çekmektedir. Birincisi, bu deniz savaşlarının daha çok kutsal ve dinsel bir nitelik taşımalarıdır. O dönemdeki aşırı Hıristiyan-Müslüman düşmanlığı belgede açıkça görülmektedir. İkincisi, İspanya'da bulunan Mağripli halkın bu olaylar sonucu ayaklandıkları ve bu Türk zaferi nedeniyle Türklerin İspanya sahillerini ciddi olarak tehdit ederek ordaki Mağriplileri İspanyollara karşı teşvik ettikleri açıkça anlaşılmaktadır. Görüleceği üzere, bu dönemde İspanya'nın İtalya ile meşgul olması, İspanya ve Afrika sahillerinin Türklere karşı korunmasında büyük güçlük yaratmıştır. Genel Kaptan Portuondo'nun bozguna uğraması bunun doğal bir sonucudur.

KAPTAN *PORTUONDO* 'NUN BOZGUNU VE OLABİLECEK YENİ KARIŞIKLIKLAR HAKKINDA *VALENCIA* KRAL NAİBİ *KALABRYA* DÜKÜNÜN İMPARATORİÇE'YE 12 KASIM 1529 TARİHLİ MEKTUBU.

Bamtelı Koleksiyonu, Cilt XXVI, s. 131.

Majestemize daha önce gönderdiğim mektuplarımla Krallığı-mızla ilgili bilgi verdim. Kutsal dinimizin düşmanları olan Türkler ve Mağriplilerin seferleri, yağmalan ve bunlardan meydana gelen zararlar yüzünden Sizin çok büyük işler başarmanız gerekmektedir. Düşmanlarımız *Varonia de Parcent* bölgesini yağmaladılar. Kaptan *Portuondo* bu bölgenin sahibinden ve *Oliva* Kontu'na ait *Murla* kasabasındaki bütün mürtet Mağriplilerden ve yağmalardan haberdar olduğu zaman 8 kadirga, bir brik ve bir keşif gemisi ile bu Mağripli ve Türkleri yakalamak amacıyla hareket etti. *Ibiza* Adası'na vardığı zaman düşmanın *Formentera* 'da¹² bulunduğunu öğrendi. Oraya hareket etti. Mağriplilerle savaşarak esir düştü ve filosu bozguna uğradı. Sekiz kadirgasından altısı yakalandı, biri yakıldı ve keşif gemisi de Mağriplilerin eline geçti. *Denia*¹³ kıyısına ulaşmayı başaran yalnız bir kadirga kurtulabildi. *Denia* Markizliği yöneticisi'nin bu konuda bana yazdığı ve ilişkide Size sunduğum mektubundan bu hususu daha detaylı bir şekilde öğrenebilirsiniz. Onun için, her şeye kadir faziletli İmparatoriçe, kutsal dinimizin düşmanlarının durumu müdafaasız bulunan bu denizlerde bize nazaran daha güçlü görünmektedir. Bu Krallıkta yapılan yağmalarla elde ettikleri ganimet düşmanı yeni seferlere teşvik etmektedir. Bu yüzden zarar üstüne zarar gördüğümüz gibi... Halk da büyük ölçüde zarara uğramaktadır. Fakat bütün bu musibetlere rağmen neşelenmeye çalışan halk, eski zamanlardaki gibi silahlanıp bir şeyler yapmak düşüncesindedir. Majestemizin dikkatini bu tehlikelere çekmek zorundayım. Böylece, bu toprakların (*Valencia*) sınırındaki *Kastilya* Krallığının bütün şehir, kasaba ve köylerini uyararak, halkı her türlü tehlikeye karşı silahlan ile hazırlamak gerekmektedir. Ayrıca bu, diğer yerlerin imdadına koşmak amacıyla da gereklidir. Aynı zamanda, eğer Majestemiz söz ettiğim yörelere bir miktar mızraklı asker de gönderebilirse büyük bir rahatlık sağlayacaktır. Çünkü, her

12. *Ibiza* Adası'nın güneyinde yer alan ufak bir ada.

13. *Denia: Valencia* ve *Alicante* arasında yer almaktadır. *Alicante* 'ye doğru yer alan *San Antonio* burnundan 20 km uzaklığında bulunmaktadır.

zaman tedbirli olmak suretiyle muhtemel büyük zararlardan korunmak da gerektir. Tanrının Majestemizin ömrünü uzun ve mülkünü müreffeh kılması dileğiyle. *Valencia*, 12 Kasım 1529. Sadık hizmetkârınız ellerinizden ve ayaklarınızdan öper. *Kalabrya Dükü*. Kutsal, Katolik Majesteleri, İmparatoriçe ve Kraliçemiz'e.

28. BELGE

Bundan önceki belgenin bilgilerini tamamlayan bu belgede gene Türklerin deniz faaliyetlerinin genişliği hakkında yeni bilgiler vermektedir. Bu belge, 1529 yılı Türk deniz seferlerinin resmen İspanya'nın Valencia sahillerine kadar ulaşmasının bir ispatıdır. Diğer yandan, İspanyol filosu Batı Akdeniz'de Türkleri etkisiz hale getirememektedir. İspanyol filosu Yeni Dünya ve İtalya işleri ile meşgul olurken, Türkler ufak filolarla Batı Akdeniz hareket özgürlüğünü kazanmışlardır. Görüleceği üzere, bu dönemdeki İspanya'nın deniz gücünün zayıflığından yararlanan Türkler Kuzey Afrika'daki İspanyol topraklarını tehdit etmektedirler. Bu belgede İmparatoriçe'nin de ifade ettiğine göre, Bicâye, Oran, Tlemsen ve Granada Krallığı için Tür ki er'e karşı acilen yardım ihtiyacı duyulmaktadır.

KAPTAN PORTUONDO 'NUN BOZGUNU VE ÖLÜMÜNÜ BELİRTEN İMPARATORİÇE'NİN İMPARATOR'A 16 KASIM 1529 TARİHLİ MEKTUBU.

Bamteli Koleksiyonu, Cilt. XXVI, s. 137.

Kaptan *Portuondo* 'nun emrettiğimiz şekilde kadırgalarla buralara (*Granada* sahillerine) nasıl geldiğine ilişkin bir mektup aldım. Bu mektupta, bura sahillerinin gözetilmesi ve kadırgaların hazırlanmalarının geciktirilmemesi için paranın biran önce gönderilmesinin tarafınızca emredilmesi hususundan söz ediliyordu. Fakat, *Palamos* 'a vardığında Siz Majestemiz tarafından yollanan dört bin Duka'yı alabildi. *Mayorka*, *İbiza* ve *Siguenza* Piskoposu'ndan aldığım mektuplardan anlaşıldığına göre, muhtemelen *Portuondo Barselona* 'da bu sekiz kadırganın mürettebatının tamamlanması için iyi yetenekli kişiler bulamadı. Buna rağmen, iki brik ile birlikte *İbiza*'ya hareket etti. *Portuondo*, burada barbaros'un filusunun, *Valencia* Krallığı'ndaki Mağriplilerin yardımı ile ele geçirilen çok sayıda esirle Cezayir'e hareket etmek üzere *Formentera Adası*'nda bulunduğu haberini aldı. Söylentiye göre, adı geçen *İbiza Adası*'ndan iki yüze yakın kişi alarak kadırgalarına yerleştirdi. Bu mürettebat ile Barba-

ros'un filosunu karşılamaya gitti. Oraya hareketi sırasında kadirgalarından beşi kayalara çarptı. Kayalara çarpan beş kadirgayı beklemeden kalan üçü ile düşmana saldırıya geçti. Fakat Tann, zaferi onlara ihsan etti. *Portuondo* öldü. Düşmanlar, bu üç kadirgayı kendi filosu ile birleştirerek kayalara çarpan kadirgaların üzerine yürüdüler. Bunlardan dördü ellerine geçti. Çok kötü durumda kurtulabilen tek kadirgamız *İbiza* adası limanına sığındı. Majestemiz, *İbiza* ve *Mayorkdâan* yazılan diğer mektuplardan olay hakkında daha detaylı bilgi alabilir. Bu kadirgaların ve kadirga mürettebatının kaybından ve düşman eline geçmelerinden dolayı duyduğumuz üzüntüyü tahmin edebilirsiniz. Bunun için düşmanlarımızın bu krallığa yapabileceği zarar bizi bir hayli endişelendirmektedir. Aynı zamanda, Majestemizin Afrika'daki kale ve topraklarının için de bulunduğu tehlikeye karşı biran önce tedbir alması hususunun gözardı edilmemesi gerekir. Granada Krallığı içinde aynı durum söz konusudur.

Aynı zamanda, *İbiza*'ya Bugfa (Bicâye)'den bir brik geldiği haberi bize ulaştı. Bu brikten alınan haberlere göre, bu bölgedeki kalelerde bulunan askerlerin, Barbaros tarafından muhasara edilebileceği endişesiyle, gemi sağlama olanağı bulabilirlerse, İspanya topraklarına geçmek üzere buraları terk edebilecekleri sezilmektedir. Bu, bu kalelerdeki savunma ve emniyet tedbirlerinin yetersizliğinden ileri gelmektedir. *Portuondo*'nun kadirgalarının kaybı ile adı geçen Bugfa kalesinin tehlikeli durumunu gözönüne alarak, Murcia, Lorca ve Kartagena Savcısı Jorge Ruiz de Alarcon'un en kısa zamanda bu yerlerin savunma ve yardımına gitmesini, bunun daha çabuk bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için gereken asker, mühimmat ve malzemelerin ona verilmesini, özellikle, o bölgenin en acil ihtiyaçlarını karşılamak üzere birkaç brik veya karavela ile birlikte 150 yetenekli askerinin de öncü olarak yollanmasını emrettim. Bu tedbirlerle, kaleler muhasara edildiği takdirde hem Barbaros güçlük çekecek hem de oralardaki askerlerin morali, yeni kuvvetler gelinceye kadar yükselmiş olacaktır. Jorge Ruiz'in bu görevi kabul etmemesi halinde Ona, ayn bir talimatla yeni bir kişi bu göreve atanıncaya kadar bu sefer için gereken malzeme ve askerlerin toplanması işini gerçekleştirmesini emrettim. Bu talimatı götüren haberci ile bu işlerin yerine getirilmesi için 2000 Duka yolladım. Daha sonra bir kişi, bu işin tamamlanması için bir miktar daha para götürecektir, fakat bu miktar, para toplama sorunları nedeniyle belki fazla olmayabilecektir.

Vahran (Oran)'da da aynı tehlikeler yaşanıyor ve acilen imdadına koşmamız gerekiyor. Tlemsen Kralı bizimle olan anlaşma ve barışı bozarak Barbaros ile dostluk kurdu. Bunun için *Comares* Markisinin Tlemsen kentinde ikamet etmeye başlamasını emrettim. O, bunu kabul ederek Kraliyet mızrakçılardan 300'ünü bu sefere başlamak ve Tlemsen kralına karşı koymak üzere istedi. Ayrıca, bu mızrakçıların masrafları için gereken paranın Kraliyet'e borç olarak verebileceğini de ilettili. Ben bu jesti teşekkür ederek kabul ve sefere biran önce çıkmasını rica ettim. Bununla birlikte Siz Majestemizin en yakın zamanda Barbaros'u yok etmek amacıyla büyük bir donanma ile sefere çıkacağınızı garanti ettim. Aynı zamanda bu işi hızlandırmak amacıyla, o topraklara asker, mühimmat ve malzemenin taşınması için birkaç karavela ve briki kullanabileceğini söyledim. Fakat, *Comares* kadırğa haberini öğrenirse teklifini değiştirebilir. Çünkü ona fazla inanmamamız gerekir, Aynı zamanda, Portuondo'nun bozgununu bildiren bir mektubumu *Mondejar* Markisi'ne gönderdim. Bu mektupta markinin topraklarının sahil bölümlerinde ortaya çıkabilecek her türlü tehlikeye karşı, imdada yetişmek amacıyla, hazır durumda olması gerektiğini ilettilim. Aynı şekilde, Markinin toprakları ve Andalucia'daki bütün limanlarda da bu doğrultuda talimat verdim. Konuyla ilgili olarak adı geçen sahildeki kalelerin durumunun incelenmesi ve noksanlarının giderilmesi ile yükümlü bir şövalye (müfettiş) görevlendireceğim.

Fakat alınan bütün tedbirlerin ihtiyaçlanımızı karşılamak için yeterli olmadığına işaret etmeliyim. Çünkü bu korsan (Barbaros), kadırgalan ve ufak gemilerine eklenen kadırgalanımızın ganimeti sayesinde ülkesinden de epey lütfâ mazhar oldu. Siz Majestemizin, bu korsanın filosunun bir an önce yok edilebilmesi için bir donanma kurması gerekmektedir. Onun filosunun gemi sayısı şimdilik onbir kadırğa ve 30'dan fazla ufak gemiden ibarettir. Bu sayıya, diğer Mağripli korsan arkadaşlarının, kendi filosu ile birleştirilebilecekleri, hemen hemen aynı miktarda bulunan, gemilerini katmamak lâzımdır. Çünkü biz ona savaş açmazsak O bize açacak ve bu Majestemiz için çok daha masraflı olacaktır. Majestemizin buradaki ve Afrika'daki topraklarının durumunu güçlendirmek ve savunmak, büyük bir donanmadan daha az kârlı görünmektedir. Toledo Başpiskoposu, kadırğa kaybımız dolayısıyla, Tannya ve Krala hizmet vermek ve Türkleri derhal yok etmek amacıyla, Majestemiz tarafından bir donanma teşkil edildiği taktirde, donanmaya bizzat katılarak kendi parasıyla altı kadırganın masraflarını karşılayacağını bildirdi. Krallığımızın savunması ve menfaatleri doğrultusunda

yapılan bu teklife teşekkür etmek işi Siz Majestente düşüyor. Vakit kaybetmemek için emirlerinizi bekliyoruz... Madrid, 16 Kasım 1529.

DOCUMENTOS RELATIVOS A LA HISTORIA NAVAL OTOMANA IH

II.- ESPAÑA, EL NORTE DE AFRICA Y HAYRETTİN BARBARROJA.

DOCUMENTO No. 23

PRIVILEGIO REAL ENTREGADO POR EL EMPERADOR CARLOS V AL ALFEREZ GARCÍA FERNANDEZ DE LA PLAZA, QUE OTORGA EL USO DEL ESCUDO E INSIGNIAS DE BARBARROJA.

El documento que presentamos a continuación es el único documento oficial que se posee hasta el momento sobre la muerte de Oruç Reis Barbarroja. Por ello es necesario que sea examinado detenidamente, ya que nos da la posibilidad de corregir errores existentes en obras de carácter enciclopédico y que se han repetido con el tiempo. En Fuentes históricas otomanas casi existe ninguna información relativa a la muerte de este Barbarroja. Por otro lado, obras llenas de pasión y sentimientos como los *Recuerdos de Hayrettin Barbarroja (Hayrettin Paşanın Hatıraları)*, no hacen más que alterar la realidad histórica. En cambio, este privilegio real, como se menciona en el mismo documento, fue preparado sobre la base de documentos presentados en la Corte y testimonios de testigos presenciales del hecho. Por ello nos permitimos agregar que es imperiosamente necesario usar paralelamente fuentes Otomanas y Españolas para lograr un mejor y mayor esclarecimiento de acontecimientos comunes a la historia de España y del Imperio Turco. Los archivos españoles, poseen, especialmente en el campo de la historia naval otomana, numerosa documentación, que permite seguir de más cerca los movimientos de Barbarroja en el Mediterráneo. Desgraciadamente no podemos decir lo mismo de los archivos turcos en lo referente a la vida de este valeroso marino.

DOCUMENTO No. 24

CARTA DEL EMPERADOR CARLOS VA LA EMPERATRIZ Y REINA, DE FECHA 12 DE MAYO DE 1529 REFERENTE AL SOCORRO DE ARGEL.

En este documento podemos apreciar la crítica situación de los territorios españoles del norte de Africa ante la continua amenaza de Barbarroja. Por otro lado, salta a la vista la importancia que tiene para el estado Otomano, el papel jugado por Barbarroja al obstaculizar la expansión de la influencia española en el marco del Mediterráneo Occidental. Al mismo tiempo, este documento nos permite apreciar el desinterés y debilidad del estado español en lo referente a su política aplicada en Africa, la cual abrirá el camino para que con Barbarroja se produzca la pérdida definitiva del Peñon de Argel en el año 1529. Es por ello que, a pesar de la importancia estratégica y geopolítica de Argel, la mayor parte de las campañas marítimas llevadas a cabo por España para socorrer Argel y los demás territorios de Africa, resultaron insuficientes y tardías. Ello será la causa de la pérdida gradual de todos estos territorios africanos. Queremos hacer también un alcance sobre otro punto que aparece en este documento, el cual tiene relación con la participación de la Emperatriz y Reina en los asuntos de Estado. Aquí solo queremos mencionar el rol jugado por ella en la política sobre Africa y algunas resoluciones sobre la materia, que aparecerán cuando se desarrolle la lectura de esta carta. Ello podrá apreciarse con más nitidez en el próximo documento.

DOCUMENTO No. 25

CARTA DEL EMPERADOR CARLOS V A LA EMPERATRIZ Y REINA, DE FECHA 27 DE JULIO DE 1529 REFERENTE A LA OFERTA DE GALERAS DEL ARZOBISPO DE TOLEDO.

En esta carta podemos apreciar nuevamente la crítica situación de los territorios españoles del norte de Africa. Al mismo tiempo nos encontramos ante el gran despliegue militar llevado a cabo por el Emperador Carlos V, con el fin de mantener la influencia de España en el Mediterráneo Occidental. El viaje de Emperador a Italia, mencionado por él mismo en este documento, es solo un signo de esta dura y riesgosa política mediterránea del Imperio

español. Por otro lado, la amenaza de Barbarroja en Africa hace temer un despliegue de éste al reino de Tremesen después de la torna del Peñón. Y como hemos visto ya en el documento anterior, los asuntos de Africa quedan en manos de la Empratriz y Reina. Finalmente, la iglesia a través del Arzobispado de Toledo se hace presente también en la lucha contra los Turcos. Solo que el rechazo de esta ayuda por parte de Carlos V, nos indica que no quiere compromisos con la Santa Sede en una época de tensión en sus relaciones con el Papado.

DOCUMENTO No. 26

COPIA DEL ASIENTO SOBRE GALERAS PREPARADO
POR EL CAPITAN PORTUONDO.

En este importante documento que se encuentra en el Archivo de Simancas en España, encontramos importante información sobre dos puntos. Primero, amplia y completa información sobre la organización de las galeras españolas, la cual da pie para compararla con la información contenida en la obra de *Kâtip Çelebi Un presente a los Mayores sobre las Guerras Navales* sobre el mismo tema. El asiento contiene todo tipo de información de las galeras, sueldos, alimentación, abastecimiento e incluso se especifican las reglas sobre el reparto del botín. Lo segundo se refiere a los objetivos y razones de este asiento, preparado para las galeras reales en busca de una mejor operatividad en la defensa de las costas de España ante el ataque Turco, ya que en esta época las galeras turcas habían puesto en serios aprietos a la flota española, incapaz de neutralizar sus acciones en el Mediterráneo Occidental.

DOCUMENTO NO. 27

CARTA DEL DUQUE DE CALABRÍA, VÍRREY DE VALENCIA, A LA EMPERATRIZ Y REINA, DE FECHA 12 DE NOVIEMBRE DE 1529 RELATIVA A LA DERROTA DEL CAPITAN PORTUONDO Y POSIBLES LEVANTAMIENTOS EN ESTOS REINOS.

Durante la campaña marítima llevada a efecto por el capitán turco Aydın Reis en el verano de 1529, se produjo frente a la Isla

Formentera el encuentro entre las galeras turcas y las del Capitán General Rodrigo de Portuondo. En el documento destacan dos puntos. El primero se refiere al carácter de guerra santa de estos combates navales, que será el rasgo característico de todos los enfrentamientos Turco-Españoles en el siglo XVI. Lo segundo, el temor de una rebelión de las poblaciones no cristianas de España a raíz de esta victoria naval turca. La señal amenaza turca en las mismas costas de España puede considerarse como un elemento incentivador de probables sublevaciones que causan la preocupación del duque. Como podrá verse, a causa de los asuntos de Italia, la defensa de las costas de España y de los territorios de Africa pasaron a segundo plano. Y la derrota del Capitán General Portuondo es solo un ejemplo del resultado natural de este proceso.

DOCUMENTO No. 28

CARTA DE LA EMPERATRIZ Y REINA AL EMPERADOR CARLOS V, DE FECHA 16 DE NOVIEMBRE DE 1529, REFERENTE A LA DERROTA Y MUERTE DEL CAPITÁN PORTUONDO.

Este documento puede considerarse como complementario del anterior en relación a la extensión de las actividades marítimas de los Turcos. Esta carta nos permite comprobar que en 1529 las acciones turcas alcanzaban hasta las mismas costas de Valencia. Por otro lado, es también una evidencia de la incapacidad operacional en que se encontraban las galeras españolas en la defensa de sus propias costas. A ello se suman los viajes de las flotas españolas a América o el rol jugado en la defensa de Italia, que permitieron a los Turcos ganar una mayor operatividad y libertad de movimiento en el Mediterráneo Occidental. Por ello no es de extrañar el urgente llamado de la Emperatriz y Reina para socorrer las posesiones africanas de Bugía, Orán Tremesen y las propias costas de Granada.